

Piotr Szczypa

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J.J. Śniadeckich w Bydgoszczy

Anna Filipowska-Żyła

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie

Przeciwdziałanie nadużyciom finansowym w zakresie wydatkowania środków z Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2021–2027

Counteracting fraud in European Union spending under the financial perspective 2021–2027

Zarys treści: Zbliżające się nowe ramy finansowe na lata 2021–2027 stawiają przed polskimi organizacjami nowe wymogi w zakresie przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych. Kolejna perspektywa finansowa wiąże się z możliwością pozyskania przez Polskę środków na realizację nowych inicjatyw. Jest jednak związana z tym, że budżet Komisji Europejskiej nie będzie zawierał już składki członkowskiej Wielkiej Brytanii. Poza tym Komisja Europejska posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie identyfikowania nieprawidłowości, stąd oczekuje od państw członkowskich podejmowania odpowiednich działań, mających na celu przeciwdziałanie i walkę z niepożądanymi zjawiskami. Komisja Europejska podejmuje także sama działania w tym zakresie.

Słowa kluczowe: nadużycia finansowe, środki z Unii Europejskiej, zwalczanie nadużyć finansowych, nieprawidłowość, przeciwdziałanie korupcji.

Abstract: The upcoming new financial framework for 2021–2027 puts new demands on Polish organisations in terms of preventing and combating fraud. The next Financial Perspective is linked to the possibility for Poland to raise funds for new initiatives. However, it is related to the fact that the budget of the European Commission will no longer include the membership fee of the United Kingdom. Moreover, the European Commission has knowledge and experience in identifying malpractices and therefore expects Member States to take appropriate measures to prevent and fight against undesirable phenomena. The European Commission also takes action itself in this area.

Keywords: fraud, funds from the European Union, fight against fraud, malpractice, anti-corruption.

Wprowadzenie

Nadużycia finansowe stanowią niepożądane zjawisko skutkujące konsekwencjami finansowymi zarówno na poziomie beneficjenta, jak też instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych, ale także na poziomie państwa członkowskiego i wspólnoty. Poza wpływem finansowym, nadużycia finansowe wywierają wpływ pozafinansowy, trudny do określenia, gdyż dotyczy wielu różnych interesariuszy środków publicznych. Instytucje wdrażają rozwiązania pozwalające na poinformowanie pracowników o zjawiskach niekorzystnych oraz przeciwdziałanie i zwalczanie zachowań nagannych.

Celem opracowania jest identyfikacja wymogów dotyczących zwalczania nadużyć finansowych w nowej perspektywie finansowej na lata 2021–2027 oraz przegląd dostępnych regulacji wewnętrznych różnych organizacji, dotyczących aktualnej perspektywy finansowej na lata 2014–2020 pod kątem przyjętych i stosowanych rozwiązań w tym zakresie. Artykuł został opracowany na podstawie analizy przepisów prawa krajowego i unijnego (projektów), wytycznych Komisji Europejskiej, regulacji wewnętrznych wybranych organizacji dotyczących polityki zwalczania nadużyć finansowych, komunikatów prasowych Komisji Europejskiej, komunikatów i wniosków Komisji Europejskiej. Zastosowano przy tym metodę indukcji i dedukcji.

Definicja nadużycia finansowego

Z pojęciem „nadużycia finansowego” związane jest określenie „nieprawidłowości” zdefiniowanej jako „jakikolwiek naruszenie przepisów prawa wspólnotowego wynikające z działania lub zaniechania ze strony podmiotu gospodarczego, które spowodowało lub mogło spowodować szkodę w ogólnym budżecie Wspólnot lub w budżetach, które są zarządzane przez Wspólnoty, albo poprzez zmniejszenie lub utratę przychodów, które pochodzą ze środków własnych pobieranych bezpośrednio w imieniu Wspólnot, albo też w związku z nieuzasadnionym wydatkiem”¹.

„Nadużycie finansowe” może dotyczyć zarówno sfery wydatków, jak też przychodów. W odniesieniu do wydatków, nadużyciem finansowym naruszającym interesy finansowe Wspólnot Europejskich jest jakiegokolwiek umyślne działanie lub zaniechanie dotyczące:

¹ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. U. L 312 z 23.12.1995, s. 1), art. 1 ust. 2.

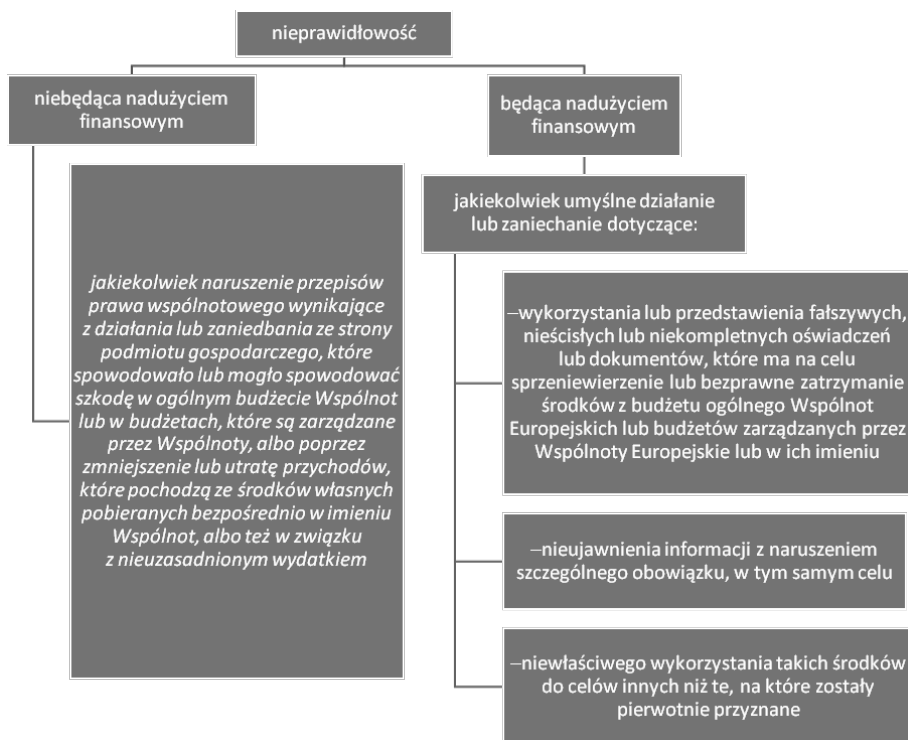
- wykorzystania lub przedstawienia fałszywych, nieścisłych lub niekompletnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu sprzeniewierzenie lub bezprawne zatrzymanie środków z budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez Wspólnoty Europejskie lub w ich imieniu;
- nieujawnienia informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu;
- niewłaściwego wykorzystania takich środków do celów innych niż te, na które zostały pierwotnie przyznane.

Natomiast w odniesieniu do przychodów, nadużyciem finansowym jest jakiegokolwiek umyślne działanie lub zaniechanie dotyczące:

- wykorzystania lub przedstawiania fałszywych, nieścisłych lub niekompletnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu bezprawne zmniejszenie środków budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez, lub w imieniu Wspólnot Europejskich;
- nieujawnienia informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu;
- niewłaściwego wykorzystania korzyści uzyskanej zgodnie z prawem, w tym samym celu².

Nieprawidłowość i nadużycie finansowe można scharakteryzować w sposób przedstawiony na rysunku 1.

² Konwencja o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich, sporządzona w Brukseli dnia 26 lipca 1995 r., Protokół do Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzony w Dublinie dnia 27 września 1996 r., Protokół w sprawie interpretacji w trybie orzeczenia wstępnego przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzony w Brukseli dnia 29 listopada 1996 r., oraz Drugi Protokół do Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzony w Brukseli dnia 19 czerwca 1997 r., art. 1 ust. 1 lit. a).

Rysunek 1. Rozróżnienie nieprawidłowości w prawodawstwie unijnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. U. L 312 z 23.12.1995, s. 1), art. 1 ust. 2; oraz Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich, sporządzonej w Brukseli dnia 26 lipca 1995 r., Protokołu do Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzonego w Dublinie dnia 27 września 1996 r., Protokołu w sprawie interpretacji w trybie orzeczenia wstępnego przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzonego w Brukseli dnia 29 listopada 1996 r., oraz Drugiego Protokołu do Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzonego w Brukseli dnia 19 czerwca 1997 r., art. 1 ust. 1 lit. a).

Podobne podejście zastosowano do zdefiniowania nadużyć naruszających interesy finansowe Unii³.

³ Nadużycie finansowe zdefiniowano w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii, w art. 3 ust. 2.

Wymogi unijne w zakresie zwalczania nadużyć finansowych w myśl zasady „zero tolerancji”

Unia Europejska i państwa członkowskie zwalczają nadużycia finansowe i wszelkie inne działania nielegalne, naruszające interesy finansowe Unii, które mają skutek odstraszący i zapewniają skuteczną ochronę w państwach członkowskich oraz we wszystkich instytucjach, organach i jednostkach organizacyjnych Unii. Państwa członkowskie podejmują takie same środki do zwalczania nadużyć finansowych naruszających interesy finansowe Unii, jakie podejmują do zwalczania nadużyć finansowych naruszających ich własne interesy finansowe. Państwa członkowskie koordynują swoje działania zmierzające do ochrony interesów finansowych Unii przed nadużyciami finansowymi. W tym celu organizują z Komisją ścisłą i regularną współpracę między właściwymi władzami. Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, po konsultacji z Trybunałem Obrachunkowym, uchwalają niezbędne środki w dziedzinach zapobiegania nadużyciom finansowym naruszającym interesy finansowe Unii i zwalczania tych nadużyć w celu zapewnienia skutecznej i równoważnej ochrony w państwach członkowskich oraz we wszystkich instytucjach, organach i jednostkach organizacyjnych Unii. Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi, kieruje corocznie do Parlamentu Europejskiego i Rady sprawozdanie w sprawie środków podjętych w celu wykonania niniejszego artykułu⁴.

Parlament Europejski i Rada przyjęły w tym zakresie dyrektywę w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii⁵. Szczególną uwagę poświęcono w niej przestępstwom popełnionym umyślnie, dotyczącym wydatków związanych z zamówieniami publicznymi oraz urzędnikom publicznym⁶. Przestępstwa dotyczące nadużyć naruszających interesy finansowe Unii zaprezentowano w tabeli 1.

⁴ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. C 326 z 26.10.2012, s. 47), art. 325.

⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii.

⁶ Za urzędnika publicznego uznaje się urzędnika unijnego, urzędnika krajowego, jak też inną osobę, której powierzono i która sprawuje funkcję publiczną obejmującą zarządzanie interesami finansowymi Unii lub podejmowanie decyzji w sprawie tych interesów, w państwach członkowskich lub w państwach trzecich.

Tabela 1. Przepięstwa dotyczę nadużyć naruszających interesy finansowe Unii

Przepięstwa dot. nadużyć naruszających interesy finansowe Unii	Wyszczęólnienie
Nadużycia naruszające interesy finansowe Unii	W odniesieniu do wydatków niewiązanych z zamówieniami publicznymi – działanie lub zaniechanie odnoszące się do: 1. wykorzystywania lub przedstawiania nieprawdziwych, niepoprawnych lub niepełnych oświadczeń lub dokumentów, skutkującego sprzeniewierzeniem lub bezprawnym zatrzymaniem środków finansowych lub aktywów z budżetu Unii lub z budżetów, którymi Unia zarządza lub którymi zarządza się w jej imieniu; 2. nieujawnienia informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, z tym samym skutkiem; 3. niewłaściwego wykorzystania takich środków finansowych lub aktywów do celów innych niż te, na które pierwotnie zostały przyznane.
	W odniesieniu do wydatków związanych z zamówieniami publicznymi, co najmniej w przypadkach, w których dopuszczono się ich w celu uzyskania przez sprawcę lub inną osobę bezprawnych korzyści powodujących stratę w interesach finansowych Unii – działanie lub zaniechanie odnoszące się do: 1. wykorzystywania lub przedstawiania nieprawdziwych, niepoprawnych lub niepełnych oświadczeń lub dokumentów, skutkującego sprzeniewierzeniem lub bezprawnym zatrzymaniem środków finansowych lub aktywów z budżetu Unii lub z budżetów, którymi Unia zarządza lub którymi zarządza się w jej imieniu; 2. nieujawnienia informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, z tym samym skutkiem; 3. niewłaściwego wykorzystania takich środków finansowych lub aktywów do celów innych niż te, na które pierwotnie zostały przyznane, ze szkodą dla interesów finansowych Unii.
	W odniesieniu do dochodów innych niż dochody pochodzące z zasobów własnych z tytułu VAT, o których mowa w lit. d) – działanie lub zaniechanie odnoszące się do: 1. wykorzystywania lub przedstawiania nieprawdziwych, niepoprawnych lub niepełnych oświadczeń lub dokumentów, skutkującego bezprawnym uszczupleniem zasobów budżetu Unii lub budżetów, którymi Unia zarządza lub którymi zarządza się w jej imieniu; 2. nieujawnienia informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, z tym samym skutkiem; 3. niewłaściwego wykorzystania korzyści uzyskanych zgodnie z prawem, z tym samym skutkiem.
	W odniesieniu do dochodów pochodzących z zasobów własnych z tytułu VAT – działanie lub zaniechanie w ramach transgranicznego oszukańczego systemu, odnoszące się do: 1. wykorzystywania / przedstawiania nieprawdziwych, niepoprawnych lub niepełnych oświadczeń lub dokumentów związanych z VAT, skutkującego uszczupleniem zasobów budżetu UE; 2. nieujawnienia informacji związanych z VAT, z naruszeniem szczególnego obowiązku, z tym samym skutkiem; 3. przedstawienia nieprawidłowych oświadczeń związanych z VAT do celów oszukańczego ukrycia braku płatności lub bezprawnego tworzenia praw do zwrotu VAT.
Inne przepięstwa naruszające interesy finansowe Unii	Korupcja czynna ⁷ i bierna ⁸
	Sprzeniewierzenie ⁹
Inne	Podżęganie do ww. przepięstw
	Usiłowanie popełnienia ww. przepięstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii.

Dyrektywa odnosi się także do zagadnienia odpowiedzialności osób prawnych. Przewiduje się sankcje zarówno dla osób fizycznych, jak i osób prawnych. Za okoliczność obciążającą uznaje się popełnienie przestępstwa w ramach organizacji przestępczej.

Postanowienia dyrektywy przewidują współpracę między państwami członkowskimi a Komisją (OLAF) i innymi instytucjami, organami lub jednostkami organizacyjnymi Unii. W związku z tym Komisja jest zobowiązana do przedkładania Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdań wymienionych w tabeli 2.

Tabela 2. Sprawozdania składane przez państwa członkowskie do Komisji i przez Komisję do Parlamentu Europejskiego i Rady

Institucja sporządzająca sprawozdanie	Termin przedłożenia sprawozdania	Zakres sprawozdania
Państwa członkowskie	Co roku	Dane statystyczne na temat przestępstw, o których mowa w art. 3, 4 i 5 dyrektywy, jeżeli dane te są dostępne na poziomie centralnym w danym państwie członkowskim: a) liczba postępowań karnych, które zostały wszczęte, umorzono, zakończone uniewinnieniem, zakończone skazaniem oraz liczba postępowań karnych pozostających w toku; b) kwoty odzyskane w wyniku postępowania karnego oraz szacowana szkoda.
Komisja Europejska	6 lipca 2021 r.	Ocena zakresu podjęcia przez państwa członkowskie środków niezbędnych do wykonania dyrektywy
Komisja Europejska	6 lipca 2022 r.	Ocena w odniesieniu do celu ogólnego, jakim jest wzmocnienie ochrony interesów finansowych Unii, czy: a) próg określony w art. 2 ust. 2 jest odpowiedni; b) przepisy dotyczące okresów przedawnienia, o których mowa w art. 12, są wystarczająco skuteczne; c) niniejsza dyrektywa działa skutecznie w przypadku nadużyć w ramach procedury zamówień publicznych.
Komisja Europejska	6 lipca 2024 r.	Ocena skutków, jakie prawo krajowe transponujące dyrektywę wywiera w zakresie zapobiegania nadużyciom na szkodę interesów finansowych Unii

Źródło: opracowanie własne na podstawie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii.

7 Korupcja czynna oznacza działanie osoby, która obiecuje, proponuje lub wręcza urzędnikowi publicznemu, bezpośrednio lub przez pośrednika, korzyść jakiegokolwiek rodzaju, przeznaczoną dla niego lub dla osoby trzeciej w zamian za podjęcie działań lub wstrzymanie się od działań – leżących w zakresie jego obowiązków lub przy wykonywaniu jego funkcji – w sposób, który szkodzi lub może zaszkodzić interesom finansowym Unii.

8 Korupcja bierna oznacza działanie urzędnika publicznego, który bezpośrednio lub przez pośrednika żąda lub uzyskuje korzyść jakiegokolwiek rodzaju dla siebie lub dla osoby trzeciej, lub przyjmuje obietnicę takiej korzyści w zamian za podjęcie działań lub wstrzymanie się od działań – leżących w zakresie jego obowiązków lub przy wykonywaniu jego funkcji – w sposób, który szkodzi lub może zaszkodzić interesom finansowym Unii.

9 „Sprzeniewierzenie” oznacza działanie urzędnika publicznego, któremu bezpośrednio lub pośrednio powierzono zarządzanie środkami finansowymi lub aktywami, polegające na zaciągnięciu zobowiązań na środki finansowe lub wypłaty tych środków, lub na przywłaszczeniu lub wykorzystaniu aktywów, w sposób sprzeczny z celem, który był dla nich przewidziany w jakikolwiek sposób, ze szkodą dla interesów finansowych Unii.

W tabelach 3 i 4 zawarto informacje o liczbie wykrytych przez państwo członkowskie nieprawidłowości, odpowiednio zgłoszonych i niezgłoszonych w związku z nadużyciem finansowym. Liczba ta odzwierciedla wyniki działań państw członkowskich na rzecz zwalczania nadużyć finansowych i innych nielegalnych działań naruszających interesy finansowe UE. Zaprezentowane dane nie obejmują państw trzecich (ubiegających się o członkostwo) ani wydatków bezpośrednich.

Tabela 3. Nieprawidłowości zgłoszone jako nadużycia finansowe w 2017 r.

Państwa członkowskie	Rolnictwo		Polityka wewnętrzna		Polityka spójności i rybołówstwo		Pomoc przedakcesyjna		ŁĄCZNE WYDATKI		DOCHODY	
	N	EUR	N	EUR	N	EUR	N	EUR	N	EUR	N	EUR
Belgia											28	15 502 626
Bulgaria	16	3 852 238			1	64 425			17	3 916 663	19	1 192 724
Republika czeska	8	494 087			33	6 609 802			41	7 103 889		
Dania	3	8 119			1	32 352			4	40 471	1	87 967
Niemcy	6	981 201			18	1 657 451			24	2 638 652	46	6 586 501
Estonia	8	2 199 728			5	5 325 933			13	7 525 661	4	310 930
Irlandia	2	15 242							2	15 242	1	33 992
Grecja	2	26 628			10	1 343 670			12	1 370 298	31	14 131 439
Hiszpania	5	298 302			20	410 096			25	708 398	34	3 911 652
Francja	9	1 326 255							9	1 326 255	98	13 221 533
Chorwacja	2	358 047			1	1 052 812			3	1 410 859	8	852 915
Włochy	36	1 370 571			3	703 086			39	2 073 657	20	1 036 186
Cypr					3	520 212			3	520 212	4	118 402
Łotwa	1	4 353			6	7 506 305			7	7 510 658	6	257 710
Litwa	6	1 246 395			1	41 360			7	1 287 755	38	1 538 484
Luksemburg	1	15 857							1	15 857		
Węgry	14	1 075 823			6	1 479 560			20	2 555 383	4	335 228
Malta					1	38 685			1	38 685	2	366 319
Niderlandy	6	183 866			3	421 614			9	605 480	6	2 800 617
Austria	1	122 538							1	122 538	7	5 654 247
Polska	79	37 954 297			64	19 612 173			143	57 566 470	52	2 526 634
Portugalia	4	176 918			12	31 604 726			16	31 781 644	2	269 552
Rumunia	64	7 973 885			75	67 164 713	2	649 636	141	75 788 234	9	413 780
Słowenia	1	46 897			2	2 553 647			3	2 600 544	4	159 180
Słowacja	2	149 444			77	172 181 299			79	172 330 743		
Finlandia					1	26 786			1	26 786	4	83 383
Szwecja											4	4 527 821
ZK					2	40 118			2	40 118	9	466 886
ŁĄCZNIE	276	59 880 690			345	320 390 825			623	380 921 151	441	76 386 708

Źródło: Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady, 29. sprawozdanie roczne dotyczące ochrony interesów finansowych Unii Europejskiej i zwalczania nadużycia finansowych (2017 r.), Bruksela, 3.09.2018 r., COM (2018) 553 final, s. 37.

Tabela 4. Nieprawidłowości niezgłoszone jako nadużycia finansowe w 2017 r.

Państwa członkowskie	Rolnictwo		Polityka wewnętrzna		Polityka spójności i rybołówstwo		Pomoc przedakcesyjna		ŁĄCZNE WYDATKI		DOCHODY	
	N	EUR	N	EUR	N	EUR	N	EUR	N	EUR	N	EUR
Belgia	17	312 940	2	978 381	51	6 092 879			70	7 384 200	189	14 579 103
Bulgaria	124	11 211 037			77	29 676 418	15	20 932	216	40 908 388	1	253 408
Republika czeńska	25	1 083 012			282	60 949 351			307	62 032 363	89	8 608 023
Dania	9	305 497			3	694 020			12	999 517	55	2 038 865
Niemcy	61	2 437 925			83	10 519 246			144	12 957 171	1 617	85 727 353
Estonia	37	1 812 973			24	2 821 971			61	4 634 944	1	11 149
Irlandia	18	802 856			44	3 299 833			62	4 102 689	31	2 947 035
Grecja	118	2 537 342			504	272 493 429			622	275 030 771	10	274 902
Hiszpania	335	17 433 317			1 115	366 925 909			1 450	384 359 226	230	78 825 931
Francja	162	5 021 836			26	4 008 636			188	9 030 472	200	16 578 121
Chorwacja	28	511 700			10	586 362	10	1 368 047	48	2 466 109	7	262 098
Włochy	575	44 759 711			555	86 114 764			1 130	130 874 475	119	12 024 057
Cypr					30	3 214 441			30	3 214 441	1	10 564
Łotwa	18	779 102			31	3 719 969			49	4 499 071	4	196 843
Litwa	137	5 385 775			72	23 629 198			209	29 014 973	19	1 026 160
Luksemburg												
Węgry	202	11 115 144			149	27 217 704			351	38 332 848	20	5 909 986
Malta	13	932 900			23	2 317 833			36	3 250 733		
Niderlandy	45	1 481 953			63	4 809 513			108	6 291 466	442	78 000 552
Austria	22	489 080			8	2 418 922			30	2 908 002	49	1 739 162
Polska	133	6 553 892			499	195 767 291			632	202 321 183	46	1 453 150
Portugalia	401	26 556 512			392	63 808 455			793	90 364 967	32	4 907 356
Rumunia	445	60 524 561	1	11 951	368	102 999 634			814	163 536 146	23	2 778 540
Słowenia	14	314 974			41	1 438 319			55	1 755 293	8	320 139
Słowacja	48	4 193 841			248	108 249 854			296	112 443 695	11	756 807
Finlandia	7	137 810			7	621 523			14	759 333	27	1 947 211
Szwecja	6	2 127 418			11	869 607			17	2 997 025	165	6 704 023
ZK	54	1 578 873			413	10 595 510			467	12 174 383	799	97 376 431
ŁĄCZNI	3 054	210 401 981	3	990 332	5 129	1 395 860 591	25	1 388 979	8 211	1 608 641 882	4 195	425 256 972

Źródło: Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady, 29. sprawozdanie roczne dotyczące ochrony interesów finansowych Unii Europejskiej i zwalczania nadużyć finansowych (2017 r.), Bruksela, 3.09.2018 r., COM (2018) 553 final, s. 38.

Skala ilości nieprawidłowości, a także ich wartość skłaniają do refleksji nad rozwiązaniami, które z jednej strony umożliwią odzyskanie tych kwot i ukaranie osób dopuszczających się tych działań, a z drugiej stworzą mechanizmy uniemożliwiające bądź ograniczające takie zachowania do możliwego minimum. Komisja Europejska wydała komunikat dotyczący nowoczesnego budżetu dla Unii, która chroni, wspiera i broni, dla wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027, gdzie w ramach jednolitego rynku przewidziała Program UE w zakresie zwalczania nadużyć finansowych. Zakłada on finansowanie, głównie w postaci dotacji i zamówień publicznych, szeregu działań zwalczających nadużycia finansowe. Kładzie nacisk przede wszystkim na:

- zakup sprzętu technicznego;
- organizowanie konferencji i szkoleń;
- wymianę najlepszych praktyk między beneficjentami programu (głównie organami krajowymi);
- wspólne systemy informacyjne i bazy danych w celu umożliwienia wzajemnej pomocy i współpracy celnej w obszarze zwalczania nadużyć finansowych, zwłaszcza poprzez zabezpieczenie wymiany informacji celnych między państwami członkowskimi, Unią Europejską i państwami trzecimi;
- zapewnienie przez Program także finansowania, w tym także na zgłaszanie nieprawidłowości przez państwa członkowskie;
- połączenie finansowania dwóch istniejących inicjatyw w zakresie zwalczania nadużyć finansowych, tj.:
 - programu Herkules III na rzecz wspierania walki z nadużyciami finansowymi, korupcją i nieprawidłowościami;
 - systemu informacji w celu zwalczania nadużyć finansowych, który ma za zadanie wspierać wzajemną pomoc przede wszystkim w obszarze cel. Środki dostępne w ramach programu będą w dalszym ciągu przeznaczane na finansowanie systemu zarządzania nieprawidłowościami, obecnie stanowiącego część systemu informacji w celu zwalczania nadużyć finansowych.

Komisja Europejska złożyła wniosek z dnia 30 maja 2018 r. dotyczący ustanowienia programu wspierania ochrony interesów finansowych UE, a także

wzajemnego wsparcia administracyjnego między organami celnymi na kolejne wieloletnie ramy finansowe¹⁰. Program ma następujące cele ogólne:

- ochrona interesów finansowych Unii;
- wspieranie wzajemnej pomocy organów administracyjnych państw członkowskich i współpracy między nimi a Komisją w celu zapewnienia prawidłowego stosowania przepisów prawa celnego i rolnego.

Cele szczegółowe wraz z proponowanymi miernikami zaprezentowano w tabeli 5. Przewidziana w budżecie pula środków finansowych na realizację programu na lata 2021–2027 wynosi 181,207 mln EUR według cen bieżących.

Tabela 5. Cele szczegółowe programu UE w zakresie zwalczania nadużyć finansowych wraz z proponowanymi miernikami

Cel szczegółowy	Wskaźnik
<u>Cel szczegółowy 1:</u> Zapobieganie nadużyciom finansowym, korupcji i wszelkiej innej nielegalnej działalności naruszającej interesy finansowe Unii oraz zwalczanie takich zjawisk	<u>Wskaźnik 1:</u> Wsparcie w zakresie zapobiegania nadużyciom finansowym, korupcji i wszelkiej innej nielegalnej działalności naruszającej interesy finansowe Unii oraz zwalczania takich zjawisk – mierzone za pomocą: 1.1: wskaźnika zadowolenia beneficjentów z działań organizowanych w ramach programu i (współ)finansowanych ze środków programu; 1.2: udziału procentowego państw członkowskich otrzymujących każdego roku wsparcie z programu.
<u>Cel szczegółowy 2:</u> Wspieranie zgłaszania nieprawidłowości, w tym nadużyć finansowych, w odniesieniu do funduszy pomocy przedakcesyjnej podlegających zarządzaniu dzielonemu, zapisanych w budżecie Unii	<u>Wskaźnik 2:</u> Wskaźnik zadowolenia użytkowników z korzystania z systemu zarządzania nieprawidłowościami
<u>Cel szczegółowy 3:</u> Zapewnianie narzędzi do wymiany informacji i do wsparcia działań operacyjnych w obszarze wzajemnego wsparcia administracyjnego w kwestiach celnych	<u>Wskaźnik 3:</u> Ilość udostępnionych informacji dotyczących wzajemnego wsparcia oraz liczba wspieranych działań związanych z wzajemnym wsparciem

Źródło: opracowanie własne na podstawie załącznika II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Program UE w zakresie zwalczania nadużyć finansowych.

Wdrożenie zaleceń unijnych w zakresie zwalczania nadużyć finansowych

Polska zaimplementowała rozwiązania mające na celu przeciwdziałanie nadużyciom finansowym m.in. w Programie Przeciwdziałania Korupcji na

¹⁰ Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające Program UE w zakresie zwalczania nadużyć finansowych, COM (2018) 386 final.

lata 2018–2020¹¹. Wśród najczęściej wymienianych form korupcji wymieniono: sprzedajność urzędniczą (art. 228 kk), przekupstwo (art. 229 kk), płatną protekcję (art. 230 § 1 kk), handel wpływami, czynną płatną protekcję (art. 230a § 1 kk), nepotyzm i kumoterstwo.

W Raporcie Antykorupcyjnym opracowanym przez Komisję Europejską przytoczono wyniki analiz z przeprowadzonego badania. Wynika z nich, że:

- 65% Polaków uważa, że korupcja jest powszechna w zamówieniach publicznych przeprowadzanych przez urzędy centralne (takiego zdania jest 56% obywateli Unii). 67% zauważa ją w zamówieniach publicznych realizowanych przez władze lokalne (średnia dla UE to 60%).
- Polacy uznali, że korupcyjne praktyki dotyczą:
- przygotowania specyfikacji pod konkretną firmę (tak uważa 74% respondentów);
 - złamania ustalonych procedur (54%);
 - konfliktu interesów przy ocenie ofert (48%);
 - zmowy przetargowej (55%);
 - niejasnych kryteriów wyboru oferty (52%);
 - nadużywania sytuacji krytycznych w celu omięcia procedur konkurencyjnych (56%);
 - zmieniania zapisów już po zakończeniu procedury przetargowej (43%).
- Wiele przesłanek skłania do twierdzenia o istnieniu korupcji w zamówieniach publicznych z udziałem środków unijnych. Wynika to z niedomagań systemu kontroli przetargów, w tym tych przyznawanych na poziomie samorządów. Kontrole przeprowadzane w urzędach miejskich powinny mieć szerszy zakres i opierać się na większej niezależności.
- Przywołano wyniki opracowania Urzędu Zamówień Publicznych z 2011 r., według którego na 299 badanych przetargów, 125 (tj. 42%) przeprowadzono z naruszeniem prawa, z czego 54, tj. 18% naruszeń mogło mieć wpływ na wynik postępowania przetargowego.

11 Uchwała nr 207 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020.

- Wobec 5% Polaków w ostatnim roku żądano łapówki (średnia dla UE – 4%). Sytuacje te dotyczyły najczęściej służby zdrowia.
- Pomimo że odnotowano spadek liczby takich łapówek, jednak samo zjawisko korupcji przybiera na sile w przypadku zakupu sprzętu medycznego i lekarstw. Niepokój budzą powiązania lekarzy z przedstawicielami firm farmaceutycznych, w tym uczestnictwo przedstawiciela spółki w komisji przetargowej rozstrzygającej w sprawie przyznania zamówienia, w którym ta sama spółka jest oferentem.
- Badania Eurobarometru wskazują, że 32% polskich przedsiębiorców zauważa problem korupcji podczas prowadzenia działalności w naszym kraju. Ten problem zauważa także 43% europejskich biznesmenów w Polsce. Dla 92% Polaków korupcja jest najłatwiejszym sposobem w procesie korzystania z usług publicznych, a 56% uważa, że sukces w biznesie zależy jedynie od powiązań politycznych. 7% badanych było narażonych na żądanie łapówki, ubiegając się o konkretne zezwolenia. W Europie dotyczyło to 1% respondentów¹².

Wciąż aktualny problem korupcji spowodował, że w grudniu 2017 r. zaproszono do składania wniosków związanych z projektami mającymi na celu zapobieganie i zwalczanie korupcji w państwach członkowskich o łącznej wartości 2,2 mln EUR¹³.

Obszary najbardziej narażone w Polsce na korupcję przedstawia rysunek 2. Zidentyfikowano także typy zamówień publicznych, w przypadku których identyfikuje się najwięcej nadużyć. Zostały przedstawione w tabeli 6.

12 European Commission, Brussels, 3.02.2014, COM (2014) 38 final, Report from the Commission to the Council and the European Parliament Anti-Corruption Report, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_en.pdf.

13 Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady, 29. sprawozdanie roczne dotyczące ochrony interesów finansowych Unii Europejskiej i zwalczania nadużyć finansowych (2017 r.), s. 13, ISFP-2017-AG-CORRUPT, COM (2018) 553 final.

Rysunek 2. Obszary najbardziej narażone w Polsce na korupcję

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020.

Tabela 6. Typy zamówień publicznych, w przypadku których identyfikuje się najczęściej nadużyć

Typ zamówienia	Uwagi
Zamówienia infrastrukturalne	Zamówienia dotyczą budowy dróg, autostrad, linii kolejowych.
Zamówienia dotyczące informatyzacji administracji publicznej	Efektom działań korupcyjnych jest najczęściej preferowanie określonego dostawcy.
Zamówienia finansowane ze środków unijnych	Korupcja może obejmować wszystkie fazy i etapy udzielania zamówień, może ponadto dotyczyć zarówno beneficjentów programów pomocowych, jak i urzędników.
Zamówienia w dziedzinie ochrony zdrowia	W tym obszarze zagrożone korupcją są m.in. zamówienia na zakup sprzętu, aparatury medycznej, jak również badania.
Zamówienia udzielane przez sektor obronny	Zagrożenie dla tego obszaru wynika z ograniczonej transparentności postępowań, uzasadnianej koniecznością ochrony informacji.
Zamówienia w energetyce	Ze względu na wysoką wartość udzielanych zamówień niebezpieczeństwo zachowań korupcyjnych istnieje niemal w każdym postępowaniu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020.

Z występowaniem zjawisk niepożądanych związane są mechanizmy korupcjogenne, wśród których najczęściej występujące w Polsce zaprezentowano na rysunku 3 i opisano w tabeli 7.

Rysunek 3. Najczęściej występujące w Polsce mechanizmy korupcyjne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020.

Tabela 7. Najczęściej występujące w Polsce mechanizmy korupcyjne

Mechanizm korupcyjny	Opis
Nieprawidłowości w procesie stanowienia prawa	Naruszanie obowiązujących procedur legislacyjnych poprzez dokonywanie zmian w projektach już uzgodnionych, wydawanie aktów wykonawczych ze znacznym opóźnieniem, pozostawianie luk i niejednoznaczności, co sprzyja dowolnej interpretacji przepisów, niespójne nowelizowanie ustaw, nadregulacja.
Dowolność postępowania	Sprzyja jej głównie brak przejrzystych kryteriów sposobu lub trybu załatwiania sprawy, wskutek czego urzędnicy mają możliwość wydawania pozytywnych decyzji pomimo negatywnej opinii organów opiniujących, co nie opiera się na ustalonych regułach, lecz na ich własnym uznaniu. Dowolność wynika z nieprzejrzystości i nieprecyzyjności przepisów prawa, a także z jego zbyt częstych zmian.
Konflikt interesów	Powstaje, gdy urzędnik podejmujący rozstrzygnięcie w określonej sferze spraw publicznych lub uczestniczący w przygotowaniu tego rozstrzygnięcia ma lub może mieć osobisty interes w sposobie załatwienia sprawy. Do konfliktu dochodzi nie tylko wtedy, gdy urzędnik w danej sprawie działa w interesie osobistym, lecz także gdy istnieje choćby tylko teoretyczna możliwość, że interes ten przeważy nad troską o dobro publiczne.
Brak jawności postępowania	Możliwość korzystania z niektórych przywilejów lub dostęp do dóbr nie są w należyty sposób komunikowane podmiotom potencjalnie nimi zainteresowanym. Dane te są udostępniane jedynie wybiórczo.
Słabość systemu kontroli i nadzoru	Wyraża się w brakach organizacyjnych i kadrowych jednostek właściwych do spraw kontroli wewnętrznej oraz ich nastawieniu przede wszystkim na działania doraźne, a nie na profilaktykę i działania systemowe. Taki stan rzeczy powoduje, że tylko pewna część decyzji wydawanych przez urzędników poddawana jest bieżącej kontroli, co zmniejsza szanse na ujawnianie decyzji wadliwych lub niekorzystnych dla interesu publicznego.

Mechanizm korupcyjny	Opis
Kumulowanie uprawnień	Nadmierne skupianie uprawnień decyzyjnych i odchodzenie od zasady rozdzielania czynności podejmowanych w ramach jednej sprawy pomiędzy różnych urzędników.
Lekceważenie obowiązku sporządzenia dokumentacji i sprawozdawczości	Przyjmowanie dokumentacji niespełniającej wymogów formalnych, bez wszystkich wymaganych procedurą dowodów lub załączników, odstępowanie od obowiązków sprawozdawczych, a także podejmowanie decyzji bez ich uzasadnienia.
Brak odpowiedzialności osobistej za podejmowane rozstrzygnięcia	W wewnętrznych przepisach regulaminowych i statutowych podmiotów publicznych nie zawsze precyzyjnie przypisana jest odpowiedzialność za określone decyzje.
Nadmierne korzystanie z usług zewnętrznych i pośrednictwa	Nadużywanie korzystania przez administrację publiczną z usług doradczych i eksperckich świadczonych przez podmioty zewnętrzne na skalę, która powoduje, że są zastępowane czynności należące do podstawowych obowiązków jednostek organizacyjnych danego podmiotu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020.

Zasadność podejmowania działań antykorupcyjnych potwierdza tendencja spadkowa w zakresie występowania zachowań korupcyjnych. W bazach Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych¹⁴ było zarejestrowanych w 2017 r. nieco ponad 36 tys. przestępstw korupcyjnych, tj. o ponad 28% więcej w porównaniu z 2016 r. Najczęściej rejestrowane przestępstwa zaprezentowano na rysunku 4.

Rysunek 4. Najczęściej rejestrowane przestępstwa w 2017 r.

Źródło: raport „Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce w 2017 r.”.

14 Raport „Zwalczanie przestępczości w korupcyjnej w Polsce w 2017 r.”.

Najwięcej przestępstw korupcyjnych zarejestrowała policja (96,9%), a następnie prokuratura oraz Centralne Biuro Antykorupcyjne. Najwyższy wskaźnik odnotowanej przestępczości korupcyjnej odnotowano w województwach śląskim oraz małopolskim. Przy czym w województwie małopolskim wykryto najwięcej przypadków korupcji w przeliczeniu na milion mieszkańców¹⁵.

W raporcie z 2020 r. dotyczącym danych o korupcji z 2018 r. wskazano, jakie instytucje – ile wykryły przestępstw. Dane te zaprezentowano w tabeli 8.

Tabela 8. Liczba rejestracji przestępstw korupcyjnych w 2018 r.

KWALIFIKACJA PRAWNA (artykuł)	Policja	ABW	CBA	Prokuratura	SG	ŻW	RAZEM
228 kk	5 262	5	154	123	10	6	5 560
229 kk	1 789	3	39	108	48	4	1 991
230 kk	297	0	31	22	1	3	354
230a kk	124	0	23	4	0	1	152
231 § 2 kk	1 137	0	113	90	0	12	1 352
250a kk	38	0	0	0	0	0	38
271 § 3 kk	22 348	29	29	24	1	0	22 431
296a kk	125	0	20	4	0	0	149
296b kk (uchylony)	0	0	0	0	0	0	0
305 § 1 kk	235	1	33	4	2	1	276
46 ustawy o sporcie	2	0	0	1	0	0	3
47 ustawy o sporcie	0	0	0	0	0	0	0
54 ustawy refundacyjnej	2	0	0	1	0	0	3
RAZEM	31 359	38	442	381	62	27	32 309

Źródło: raport „Zwalczanie korupcji w Polsce w 2018 r.”, Centralne Biuro Antykorupcyjne, 03.2020 r., https://www.cba.gov.pl/ftp/pdf/Zwalczanie_przestepczosci_korupcyjnej_w_Polsce_w_2018_r_.pdf, s. 6.

Dane dotyczące prawomocnie skazanych na grzywnę, obok pozbawienia wolności za przestępstwa korupcyjne w 2018 r., według kwalifikacji prawnej czynu głównego zostały zaprezentowane w tabeli 9.

¹⁵ Raport „Zwalczanie przestępczości w korupcyjnej w Polsce w 2017 r.”, https://cba.gov.pl/ftp/dokumenty_pdf/Zwalczanie%20przestepczosci%20korupcyjnej%20w%20Polsce%20w%202017%20r_.pdf.

Tabela 9. Prawomocnie skazani na grzywnę obok pozbawienia wolności za przestępstwa korupcyjne w 2018 r. według kwalifikacji prawnej czynu głównego

KW ALIFIKACJA PRAWNA (artykuł)	Kara grzywny obok pozbawienia wolności			
	2017 r.		2018 r.	
	ogółem	z zawieszeniem	ogółem	z zawieszeniem
228 kk	237	226	218	198
229 kk	463	452	378	358
230 kk	46	42	55	46
230a kk	49	48	44	44
231 § 2 kk	65	59	74	70
250a kk	5	4	2	2
271 § 3 kk	270	242	333	291
296a kk	8	8	11	11
296b kk	25	25	11	11
305 kk	4	4	8	8
46 ustawy o sporcie	0	0	2	2
47 ustawy o sporcie	0	0	0	0
48 ustawy o sporcie	0	0	0	0
54 ustawy refundacyjnej	0	0	0	0
RAZEM	1 172	1 110	1 136	1 041

Źródło: raport „Zwalczanie korupcji w Polsce w 2018 r.”, Centralne Biuro Antykorupcyjne, 03.2020 r., https://www.cba.gov.pl/ftp/pdf/Zwalczanie_przestepczosci_korupcyjnej_w_Polsce_w_2018_r_.pdf, s. 25.

W 2018 r., podobnie jak w roku 2017, najwięcej osób prawomocnie skazano za popełnienie przestępstw na terenie województwa śląskiego – 342. Następnym województwem z największą ilością osób prawomocnie skazanych jest mazowieckie – 336. Istotne jest jednak, że wartości te zmalały w porównaniu do 2017 r. Niemniej, najwięcej skazań w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców w 2018 r. miało miejsce w województwie lubelskim – 101.

Najmniej osób prawomocnie skazano w 2018 r. za przestępstwa popełnione na terenie województw: opolskiego – 34 oraz podlaskiego – 39. Natomiast najmniej skazań w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców w 2018 r. miało miejsce w województwie warmińsko-mazurskim – 31.

Identyfikacja niepożądanych zachowań oraz mechanizmów, które im sprzyjają, umożliwiły postawienie celów głównych oraz szczegółowych Programu Przeciwdziałania Korupcji oraz określenie jego mierników, które zaprezentowano w tabeli 10 oraz tabeli 11.

Tabela 10. Cele główne Programu oraz jego mierniki

Cel główny Programu	Nazwa miernika	Opis miernika
Ograniczenie przestępczości korupcyjnej w kraju oraz podniesienie świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania zachowaniom korupcyjnym	Mierniki podstawowe celu głównego	Wartość Indeksu Percepcji Korupcji (IPK). Zakłada się wzrost wartości IPK do 2020 r. o 3% do poziomu 65 punktów. Wzrost wskaźnika oszacowano na podstawie danych IPK za 2016 r., który wyniósł 62 punkty. Przegląd postanowień Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko Korupcji w II cyklu przeglądownym (rozdziały II i V – prewencja i zwrot korzyści).
	Mierniki pomocnicze celu głównego	Pozytywna ocena realizacji działań przez instytucję wdrażającą oraz ewaluującą. Realizacja co najmniej 80% zaplanowanych działań w obrębie każdego zadania w połowie trzeciego roku wdrożenia Programu. Rozpoczęcie wszystkich zadań i działań o profilu legislacyjnym i prewencyjnym w trakcie pierwszego roku wdrożenia Programu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020.

Tabela 11. Cele szczegółowe Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji

Cele szczegółowe Programu	Nazwa miernika	Opis miernika
Wzmocnienie działań prewencyjnych i edukacyjnych, doskonalenie mechanizmów monitorowania zagrożeń korupcyjnych oraz monitorowanie regulacji prawnych w zakresie przeciwdziałania przestępczości korupcyjnej: zintensyfikowanie współdziałania i koordynacji działań pomiędzy organami ścigania	Mierniki podstawowe celów szczegółowych	Przeprowadzenie pilotażu co najmniej jednego wdrożonego instrumentu lub narzędzia informatycznego przeznaczonego do prowadzenia działań edukacyjnych o profilu antykorupcyjnym, do końca pierwszego roku wdrożenia Programu. Przedstawienie do uzgodnień lub konsultacji społecznych projektów dokumentów rządowych, w rozumieniu przepisów odrębnych, w co najmniej dwóch przypadkach zadań o profilu legislacyjnym, w pierwszym roku wdrożenia Programu. Porównanie danych statystycznych gromadzonych przez służby powołane do przeciwdziałania i zwalczania przestępczości korupcyjnej dotyczących liczby wszczętych i zakończonych postępowań przygotowawczych na koniec każdego roku wdrożenia Programu.
	Mierniki pomocnicze celów szczegółowych	Odsetek i liczba skazanych za przestępstwa korupcyjne na koniec każdego roku wdrożenia Programu. Rok 2015: 2,499 – zakłada się tendencję rosnącą wartości. Realizacja co najmniej 80% spośród zaplanowanych działań w ramach zadania dotyczącego wypracowania nowych standardów i metodyki współdziałania pomiędzy służbami w obszarze przestępczości korupcyjnej po pierwszym roku wdrożenia Programu. Dokonanie oceny 10% (w odniesieniu do całkowitej rocznej liczby) projektów regulacji prawnych w zakresie przeciwdziałania przestępczości korupcyjnej w ramach celów o profilu legislacyjnym, w drugim i trzecim roku wdrożenia Programu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020.

Do poszczególnych obszarów tematycznych nie zostały jednak przypisane zadania i działania określone w Planie działań. Uniemożliwia to wielopłaszczyznowość i wielowymiarowość przewidzianych zadań, wymienionych w tabeli 12.

Tabela 12. Plan działań z zadaniami i działaniami

Zadanie	Działanie
Wzmocnienie jawności i przejrzystości życia publicznego	1. Zapewnienie spójności przepisów określających ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne, w szczególności w kwestiach oświadczeń o stanie majątkowym, prowadzenia rejestru korzyści, ograniczeń związanych z aktywnością zawodową w trakcie pełnienia funkcji publicznych oraz po jej zaprzestaniu, z jednoczesnym opracowaniem skutecznego systemu sankcji za naruszenie tych ograniczeń. 2. Stworzenie jednolitego systemu składania i analizy oświadczeń o stanie majątkowym przez osoby pełniące funkcje publiczne. 3. Wdrożenie nowych rozwiązań w zakresie sankcjonowania przestrzegania przez organy władzy publicznej przepisów dotyczących lobbingu. 4. Wzmocnienie regulacji dotyczących odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych. 5. Zidentyfikowanie i zaprojektowanie zmian w przepisach prawa karnego, w szczególności rozszerzenie zakresu stosowania art. 231 kk o osoby pełniące funkcje publiczne. 6. Ocena i zaproponowanie zmian w celu wzmocnienia roli przepisów dotyczących form kontroli finansów partii politycznych i kampanii wyborczych. 7. Stworzenie jednolitego systemu przepisów eliminujących możliwość powstawania stosunku podległości służbowej pomiędzy członkami rodziny w instytucjach wydatkujących środki publiczne.
Wypracowanie zasad osłony systemu stanowienia prawa, a także najważniejszych zamówień publicznych oraz monitorowanie wykonywania praw w zakresie komercjalizacji i konsolidacji mienia przez spółki o istotnym znaczeniu dla gospodarki	1. Wypracowanie mechanizmu oceny projektów przepisów prawnych w rządowym procesie legislacyjnym pod względem zagrożeń korupcyjnych. 2. Opracowanie projektu wytycznych dot. wdrożenia mechanizmu określonego w pkt 2.1. 3. Wypracowanie i wdrożenie rozwiązań dot. monitorowania najważniejszych procesów komercjalizacyjnych, konsolidacyjnych i zamówień publicznych, z uwzględnieniem środków UE (program „Osłona Antykorupcyjna”). 4. Stworzenie procedury dot. informowania o potencjalnych lub istniejących zagrożeniach korupcyjnych (program „Osłona Antykorupcyjna”).
Wzmocnienie przejrzystości i obiektywności procesu udzielania zamówień publicznych	1. Uwzględnianie w sprawozdaniach Urzędu Zamówień Publicznych ujawnianych przez ten Urząd nieprawidłowości mogących mieć podłoże korupcyjne oraz mechanizmów prowadzących do ich powstania. 2. Wdrożenie centralnego systemu informatycznego umożliwiającego publiczny dostęp do informacji o prowadzonych postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych. 3. Wypracowanie mechanizmów umożliwiających identyfikowanie nieprawidłowości w zamówieniach wyłączonych ze stosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych, w zakresie nieobjętym art. 4 pkt 5 ustawy. 4. Wypracowanie mechanizmów umożliwiających ograniczenie nieprawidłowości w zamówieniach wyłączonych ze stosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych, w zakresie objętym art. 4 pkt 8 ustawy. 5. Przygotowanie i wdrożenie przepisów umożliwiających pociągnięcie do odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych w przypadku udzielania zamówień publicznych wyłączonych spod przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych.
Wzmocnienie rozwiązań ograniczających możliwość korupcji w sektorze publicznym i prywatnym	1. Przygotowanie i wdrożenie przepisów prawnych w zakresie ochrony tzw. sygnalistów. 2. Opracowanie wytycznych w zakresie tworzenia i wdrażania efektywnych programów zgodności (compliance) w sektorze publicznym. 3. Opracowanie wytycznych dotyczących jednolitych rozwiązań organizacyjnych i prawnych w zakresie przeciwdziałania korupcji w administracji. 4. Opracowanie zasad postępowania w sytuacji zagrożenia korupcyjnego w kontaktach urzędnik – klient.
Wdrożenie edukacji antykorupcyjnej do programów kształcenia i doskonalenia funkcjonariuszy publicznych oraz osób pełniących funkcje publiczne	1. Opracowanie projektu wytycznych w zakresie stałych szkoleń antykorupcyjnych prowadzonych przez urzędy centralne oraz dla sektorowych programów edukacyjnych kierowanych do instytucji podległych i nadzorowanych. 2. Wdrożenie stałych, cyklicznych programów edukacyjnych oraz szkoleń w zakresie etyki, przeciwdziałania korupcji i konfliktowi interesów. 3. Opracowanie i wdrożenie edukacyjnych programów sektorowych przez poszczególne resorty i urzędy centralne, skierowanych również do instytucji podległych lub nadzorowanych.

Zadanie	Działanie
Kształtowanie świadomości społecznej przez edukację antykorupcyjną	1. Wspieranie edukacji antykorupcyjnej, zgodnie z celami i treściami nauczania określonymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego. 2. Upowszechnianie materiałów dydaktycznych i informacyjnych wspomagających nauczycieli w realizacji zagadnień dotyczących przeciwdziałania korupcji. 3. Wspieranie edukacji antykorupcyjnej w środowisku sportowym.
Wdrożenie rozwiązań dot. współdziałania oraz koordynacji organów ścigania w zakresie zwalczania korupcji	1. Opracowanie mechanizmu koordynacji i współpracy pomiędzy właściwymi organami ścigania w zakresie zwalczania korupcji i działalności godzącej w interesy ekonomiczne państwa. 2. Opracowywanie cyklicznych raportów dotyczących obszarów, w których występuje przestępczość korupcyjna oraz zagrożonych taką przestępczością, z uwzględnieniem wyników badań opinii społecznej. 3. Analiza efektywności stosowania ofensywnych metod pracy operacyjnej przez organy ścigania i służby specjalne. Opracowanie zaleceń w tym zakresie. 4. Opracowanie jednolitych dla służb i organów ścigania standardów gromadzenia danych i opracowań statystycznych dotyczących przestępczości korupcyjnej. 5. Organizacja cyklicznych szkoleń, warsztatów i konferencji w zakresie wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości.
Wzmacnianie współpracy międzynarodowej w zakresie przeciwdziałania i zwalczania korupcji	1. Wzmocnienie efektywności współpracy operacyjnej z wykorzystaniem międzynarodowych kanałów wymiany informacji (OLAF, Interpol, Europol). 2. Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk z innymi państwami w obszarze zwalczania korupcji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020.

W prawodawstwie polskim funkcjonuje także ustawa o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary¹⁶. Ustawa ta umożliwia pociągnięcie do odpowiedzialności nie tylko osoby fizycznej, ale także podmiotów zbiorowych, które dopuszczają się nadużyć finansowych.

Przykładowe rozwiązania przyjęte przez wybrane instytucje publiczne w zakresie postępowania w przypadku zidentyfikowania nadużyć finansowych

Rozwiązania w zakresie przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych zostały sformalizowane i przyjęte przez wiele instytucji publicznych w ramach aktualnej perspektywy finansowej na lata 2014–2020. W tabeli 13 przedstawiono wybrane rozwiązania przyjęte przez instytucje wybrane do analizy.

¹⁶ Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (tj. z 2020 r., poz. 358).

Tabela 13. Zakres regulacji wewnętrznych wybranych instytucji w zakresie polityki antykorupcyjnej, przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych

Instytucja	Zakres regulacji
Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy	1. Deklaracja w zakresie przeciwdziałania, wykrywania i zwalczania w DWUP nadużyć finansowych i/lub korupcji. 2. Zwalczanie nadużyć finansowych i/lub korupcji: a) Zapobieganie (przykład nadawany z góry, kultura etyczna, system zarządzania i kontroli (system kontroli wewnętrznej, system zarządzania, podział obowiązków i odpowiedzialności, szkolenie i zwiększanie świadomości, stanowiska wrażliwe, przyjmowanie prezentów lub innych korzyści – propozycja korupcyjna, wykrywanie). b) Wykrywanie. c) Postępowanie w przypadku podejrzenia wykrycia nadużycia finansowego i/lub korupcji (zgłoszenie pracownika, zgłoszenie anonimowe, np.: przez pracownika lub osobę trzecią, zgłoszenie przez DWUP, pozostałe źródła zewnętrzne). 3. Rekomendacje.
Ministerstwo Sprawiedliwości	1. Zgłaszanie i gromadzenie informacji. 2. Postępowanie z informacją o zagrożeniach korupcyjnych i zachowaniach o znamionach korupcji dotyczącą Ministerstwa. 3. Postępowanie z informacją o zagrożeniach korupcyjnych i zachowaniach o znamionach korupcji dotyczącą jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Sprawiedliwości lub przez niego nadzorowanych. 4. Prowadzenie analizy ryzyk korupcyjnych, diagnoz w zakresie zagrożeń korupcyjnych, wykazu stanowisk pracy objętych zagrożeniem korupcyjnym oraz profilaktyki antykorupcyjnej. 5. Koordynacja działań związanych z osłoną antykorupcyjną. 6. Koordynacja działań związanych z wdrażaniem Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014–2019.
Urząd Miasta Jeleniej Góry w związku z wdrażaniem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej	1. Deklaracja w zakresie przeciwdziałania, wykrywania i zwalczania z ZIT AJ nadużyć finansowych i/lub korupcji. 2. Zwalczanie nadużyć finansowych i/lub korupcji: a) Zapobieganie (przykład z góry, kultura etyczna, system zarządzania i kontroli [system kontroli wewnętrznej, system zarządzania, podział obowiązków i odpowiedzialności, szkolenie i zwiększanie świadomości, stanowiska wrażliwe, przyjmowanie prezentów lub innych korzyści – propozycja korupcyjna]). b) Wykrywanie. c) Postępowanie w przypadku podejrzenia wykrycia nadużycia finansowego i/lub korupcji (zgłoszenie pracownika, zgłoszenie anonimowe, np.: przez pracownika lub osobę trzecią, pozostałe źródła zewnętrzne). 3. Rekomendacje.
Ministerstwo Edukacji Narodowej pełniące funkcję Instytucji Pośredniczącej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020	1. Deklaracja instytucji. 2. Procedury IP PO WER w obszarze nadużyć finansowych: a) Procedura identyfikacji i zarządzania ryzykiem wystąpienia nadużyć finansowych/korupcji. b) Procedura postępowania w zakresie wykrywania, informowania i zwalczania oszustw finansowych i korupcji (dotyczy również sytuacji otrzymywania od podmiotów zewnętrznych informacji o podejrzeniu wystąpienia/wystąpieniu nadużycia finansowego lub korupcji). c) Procedura rozpowszechniania wiedzy w zakresie występowania i zwalczania oszustw finansowych i/lub korupcji. 3. Przeciwdziałanie nadużyciom finansowym. 4. Identyfikowanie zwalczania nadużyć finansowych. 5. Zgłaszanie nadużyć finansowych. 6. Konflikt interesów.

Instytucja	Zakres regulacji
Zarząd Województwa Podkarpackiego pełniący funkcję Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego	1. Rozdział i założenia dotyczące zwalczania nadużyć finansowych i korupcji w ramach RPO WP 2014–2020 (w tym zasady przewodnie). 2. Najczęściej występujące nadużycia finansowe w wykorzystaniu środków unijnych. 3. Środki mające na celu zapobieganie nadużyciom finansowym oraz korupcji: a) Ocena ryzyka wystąpienia nadużycia finansowego w jednostce. b) Kultura etyczna. c) Organizacja wewnętrzna instytucji i sposób realizacji zadań (system zarządzania i kontroli, system kontroli wewnętrznej). d) Działania o charakterze informacyjnym w zakresie zapobiegania nadużyciom i korupcji na poziomie IŻ RPO WP/ IP RPO WP/ Beneficjent. 4. Identyfikowanie przypadków nadużyć finansowych i korupcji: a) System kontroli funduszy strukturalnych. b) Analiza dostępnych danych. c) Sygnały ostrzegawcze nadużyć finansowych i korupcji. d) Działania w zakresie najbardziej prawdopodobnych przypadków nadużyć finansowych oraz korupcji. 5. Postępowanie w przypadku zidentyfikowania podejrzenia nadużycia finansowego lub korupcji: a) Źródła informacji o potencjalnych nadużyciach finansowych występujących w ramach RPO WP 2014–2020. b) Opis zasad postępowania ISW z pozyskaną informacją o możliwych nadużyciach finansowych. c) Sposoby powiadamiania właściwych organów ścigania o podejrzeniu wystąpienia nadużycia finansowego w ramach RPO WP 2014–2020. d) Opis zasad współpracy ISW z organami ścigania i UOKiK w zakresie postępowań prowadzonych przez te organy w odniesieniu do potencjalnych nadużyć finansowych w ramach RPO WP 2014–2020. e) Nakładanie korekt finansowych i wstrzymywanie płatności. f) Zgłaszanie do KE podejrzeń o nadużyciach finansowych.
Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Jadwigi Dziubińskiej w Zduńskiej Dąbrowie	1. Deklaracja w zakresie przeciwdziałania, wykrywania i zwalczania nadużyć finansowych i/lub korupcji w czasie realizacji Projektu: Termomodernizacja budynków z wykorzystaniem OZE w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Jadwigi Dziubińskiej w Zduńskiej Dąbrowie. 2. Zwalczanie nadużyć finansowych i/lub korupcji: a) Zapobieganie (przykład nadawany z góry, kultura etyczna, system zarządzania i kontroli [system kontroli wewnętrznej, system zarządzania, podział obowiązków i odpowiedzialności, szkolenie i zwiększanie świadomości, stanowiska wrażliwe, przyjmowanie prezentów lub innych korzyści – propozycja korupcyjna]). b) Wykrywanie: Postępowanie w przypadku podejrzenia wykrycia nadużycia finansowego i/lub korupcji (zgłoszenie pracownika, zgłoszenie anonimowe, np.: przez pracownika lub osobę trzecią, pozostałe źródła zewnętrzne).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzenia nr 33/2015 z dnia 07.10.2015 r. Dyrektora Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy w sprawie: wprowadzenia Polityki przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i/lub korupcji w Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędzie Pracy, Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 października 2015 r.

w sprawie zasad prowadzenia polityki antykorupcyjnej w Ministerstwie Sprawiedliwości, Załącznika nr 1 do Zarządzenia nr 0050.393.2015.VII z dnia 28.10.2015 r. stanowiącego Politykę w zakresie przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i/lub korupcji na stanowiskach związanych z wdrażaniem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej, Polityki przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych Instytucji Pośredniczącej dla Działań 2.10, 2.13, 2.14, 2.15 w ramach Osi Priorytetowej II Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020 ze stycznia 2016 r., Wytucznych w zakresie przypadków nadużyć finansowych i korupcji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 z sierpnia 2017 r. stanowiących załącznik nr 1 do Uchwały nr 330/707/17 w Rzeszowie z dnia 17 sierpnia 2017 r., załącznika nr 1 do Zarządzenia nr 7 z dnia 10.11.2017 r. stanowiącego Politykę w zakresie przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i/lub korupcji na stanowiskach związanych z realizacją Projektu: Termomodernizacja budynków z wykorzystaniem OZE w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Jadwigi Dziubińskiej w Zduńskiej Dąbrowie.

Wybrane instytucje prowadzą politykę w sprawie postępowania z nadużyciami finansowymi, szczególnie w odniesieniu do zjawiska korupcji. Regulacje dotyczące postępowania z nadużyciami finansowymi przyjęły przede wszystkim te instytucje, które są związane z wdrażaniem programów bądź projektów (współ) finansowanych ze środków pochodzących z Unii Europejskiej. Posiadają one zbliżony zakres tematyczny, co świadczy o ujednoliconym podejściu do definiowania nadużyć finansowych oraz zaangażowania podobnych mechanizmów do przeciwdziałania im i eliminowania nieprawidłowych zachowań. Analizowane dokumenty przywołują także te same dokumenty ogólnodostępne oraz instytucje powołane do walki z nadużyciami finansowymi.

Podsumowanie

Zbliżająca się nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021–2027, w której budżet Unii będzie mniejszy o wpływy wynikające ze składki członkowskiej uiszczanej dotychczas przez Wielką Brytanię, co skutkuje koniecznością jego uszczelnienia, związana jest z koniecznością wprowadzenia odpowiednich mechanizmów mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie nadużyć finansowych. Pomimo stosowanych rozwiązań w tym zakresie w poprzedniej (2007–2013) i aktualnej perspektywie finansowej na lata 2014–2020, Polska plasuje się na 6. pozycji spośród 29 państw w zestawieniu Europejskiego Trybunału Obrachunkowego sporządzonego na podstawie sprawozdań PIF za 2017 r., dotyczącego wykrytych i zgłoszonych przypadków nadużyć finansowych wyrażonych jako odsetek środków w ramach polityki spójności otrzymanych przez państwa członkowskie UE w okresie programowania 2007–2013. Oznacza to, że wciąż możliwe jest usprawnienie systemu zwalczania i przeciwdziałania nadużyciom

finansowym, a poszukiwanie skutecznych rozwiązań wiąże się z koniecznością poznania wymogów prawnych oraz zaleceń Komisji wynikających z wieloletnich doświadczeń związanych z identyfikacją i rozliczaniem nieprawidłowości.

Bibliografia

Drugi Protokół do Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzony w Brukseli dnia 19 czerwca 1997 r.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii.

Konwencja o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich, sporządzona w Brukseli dnia 26 lipca 1995 r.

Polityka przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych Instytucji Pośredniczącej dla Działań 2.10, 2.13, 2.14, 2.15 w ramach Osi Priorytetowej II Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020 ze stycznia 2016 r.

Protokół do Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzony w Dublinie dnia 27 września 1996 r.

Protokół w sprawie interpretacji w trybie orzeczenia wstępnego przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzony w Brukseli dnia 29 listopada 1996 r.

Raport „Zwalczanie przestępczości w korupcyjnej w Polsce w 2017 r.”

Raport „Zwalczanie korupcji w Polsce w 2018 r.”, Centralne Biuro Antykorupcyjne, 03.2020 r.

Report from the Commission to the Council and the European Parliament Anti-Corruption Report, European Commission, Brussels, 3.02.2014, COM (2014) 38 final, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_en.pdf.

Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. U. L 312 z 23.12.1995, s. 1).

Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady, 29. sprawozdanie roczne dotyczące ochrony interesów finansowych Unii Europejskiej i zwalczania nadużyć finansowych (2017 r.), Bruksela, 3.09.2018 r., COM (2018) 553 final.

Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady, 29. sprawozdanie roczne dotyczące ochrony interesów finansowych Unii Europejskiej i zwalczania nadużyć finansowych (2017 r.), s. 13, ISFP-2017-AG-CORRUPT, COM (2018) 553 final.

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. C 326 z 26.10.2012, s. 47).

Uchwała nr 207 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020 z załącznikiem.

Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (tj. z 2020 r. poz. 358).

Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające Program UE w zakresie zwalczania nadużyć finansowych, COM (2018) 386 final.

Wytyczne w zakresie przypadków nadużyć finansowych i korupcji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 z sierpnia 2017 r. stanowiących załącznik nr 1 do Uchwały nr 330/707/17 w Rzeszowie z dnia 17 sierpnia 2017 r.

Załącznik II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Program UE w zakresie zwalczania nadużyć finansowych.

Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 0050.393.2015.VII z dnia 28.10.2015 r. stanowiącego Politykę w zakresie przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i/lub korupcji na stanowiskach związanych z wdrażaniem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej.

Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 7 z dnia 10.11.2017 r. stanowiącego Politykę w zakresie przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i/lub korupcji na stanowiskach związanych z realizacją Projektu: Termomodernizacja budynków z wykorzystaniem OZE w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Jadwigi Dziubińskiej w Zduńskiej Dąbrowie.

Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 października 2015 r. w sprawie zasad prowadzenia polityki antykorupcyjnej w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Zarządzenie nr 33/2015 z dnia 07.10.2015 r. Dyrektora Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy w sprawie: wprowadzenia Polityki przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych i/lub korupcji w Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędzie Pracy.